

החידוש הנשגב של המהרש"א

בכניסתנו לבתי כנסיות ובתי מדרשות
אנו נכנסים לקדושת בית המקדש השלישי

ועוד שיש להם קדושת בית המקדש השלישי שיבנה במהרה, שיהיה כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שהתפללו ישראל ועסקו בהם בתורה במשך אלפי שנות הגלות.

יומתק להבין בזה מה שדרשו בגמרא (מגילה טו.) על הפסוק הנאמר בדברי הנביא (יחזקאל יא-טז): "ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל". וצריך ביאור מה שמכנה אותם הנביא בתואר "מקדש מעט". אך לפי דברי המהרש"א יש לומר הביאור בזה, כי מאחר שעתיד הקב"ה לבנות את בית המקדש השלישי כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבל, נמצא שכל בית הכנסת ובית המדרש הוא בבחינת "מקדש מעט", היינו חלק בלתי נפרד מבית המקדש השלישי.

ויש להעיר כי מצינו רעיון נשגב זה ב"ערכי נחל" (פרשת נצבים דרוש ח), אשר יתכן מאד כי דבריו הקדושים בנויים על דברי המהרש"א הנ"ל, כי הנותן צדקה לבתי כנסיות שיש להם קדושת בית המקדש השלישי, זוכה גם כן שיהיה לו חלק ונחלה בבית המקדש השלישי, שהרי בית המקדש השלישי יבנה כלול מכל בתי כנסיות, והנה מעט מהדברים בלשון קדש:

"לעתיד לבא יוכלל קדושת ורוחניות כל בתי כנסיות שבחוץ לארץ בבית המקדש, ולכן הנותן לבנין בית הכנסת או לבדק בית הכנסת, הרי הוא ממש כנותן נדבה על בית המקדש העתיד, שהרי אותה קדושה עצמה תוכלל בבית המקדש, ועל ידי מוצה זו יש כח גם לשאר מעשיו הטובים שיתהווה מהם בנין ההוא העתיד".

קדושת בית המקדש השלישי
מבטלת מלאך המות ויצר הרע

רחש לבי דבר טוב כי לפי דברי המהרש"א וה"ערכי נחל", שבתי כנסיות ובתי מדרשות יש להם מעין קדושת בית המקדש השלישי, יאירו עינינו להבין ביתר שאת כמה עמקו דברי רבי

בית המקדש השלישי יבנה
מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות

במאמר זה ברצוננו להעלות על שלחן מלכים, מה שהוסיף המהרש"א במסכת מגילה (ס) לגלות לנו חידוש נפלא בענין בתי כנסיות ובתי מדרשות, אשר משום מה חידוש זה אינו שגור כל כך בפי כל, ומצוה לפרסמו כדי שנשכיל להבין עד כמה גדלה קדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות. המהרש"א מבאר מאמר הגמרא (ס): "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל". וצריך ביאור לשם מה יעשה הקב"ה נס זה.

אך הענין בזה הוא על פי מה שהביא בשם המדרש: "לעתיד יהיה בית המקדש גדול כירושלים שבעולם הזה, וירושלים יהיה גדול ככל ארץ ישראל". ויש להעיר כי לפנינו במדרש מצינו מאמר דומה לזה בילקוט שמעוני (ישעיה סימן תקג): "עתידיה ירושלים להיות כארץ ישראל וארץ ישראל ככל העולם כולו". אלא שהמהרש"א מוסיף בשם המדרש עוד נדבך, שבית המקדש השלישי יהיה גדול ככל ירושלים, וירושלים תהיה גדולה ככל ארץ ישראל, וארץ ישראל ככל העולם כולו. וצריך ביאור לשם מה יבנה הקב"ה את בית המקדש השלישי שיהיה גדול ככל ירושלים.

ומבאר המהרש"א הענין בזה, כי לעתיד לבוא יבנה הקב"ה את בית המקדש השלישי כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות. הנה כי כן זהו ביאור הגמרא: "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל", שיקבעו בירושלים לבנות בהם את בית המקדש השלישי, ולכן יגדיל הקב"ה את בית המקדש השלישי ככל ירושלים, כדי שיהיה מקום לכלול בו את כל בתי כנסיות ובתי מדרשות מכל הגלויות.

נמצינו למדים מדברי המהרש"א במסכת מגילה חידוש עצום שלא גילה לנו במסכת ברכות, כי בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל ובכל מקום בחוץ לארץ, לא רק שיש להם קדושת ארץ ישראל מפאת שעתידים להיקבע בארץ ישראל, אלא זאת

בפרשתנו פרשת עקב בפרשה השניה של קריאת שמע (דברים יא-כא): "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ". שנינו על כך מאמר נפלא בגמרא (ברכות ח.):

"אמרו ליה לרבי יוחנן, איכא סבי בבבל [בבבל] ישנם אנשים זקנים שזכו לאריכות ימים], תמה ואמרו, למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב, אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא [כיון שאמרו לו שהם מקדימים ומעריבים לבית הכנסת], אמר היינו דאהני להו [מעשה זה הועיל להם לזכות לאריכות ימים], כדאמר רבי יהושע בן לוי לבניה, קדימו וחשיכו ועיילו לבי כנישתא כי היכי דתורכו חיי [השכימו והעריבו ותיכנסו בבית הכנסת כדי שתאריכו ימים]. אמר רבי אחא ברבי חנינא מאי קרא, [משלי ח-לד] אשרי אדם שומע לי לשקוד על דלתותי יום יום לשמור מזוזות פתחי, וכתיב בתריה כי מוצאי מצא חיים".

ידוע ומפורסם מה שפירש המהרש"א בחידושי אגדות (ד"ה הנוגעים) הכוונה בזה, כי לכאורה קשה איך נחה דעתו של רבי יוחנן כששמע שהם משכימים ומעריבים לבית הכנסת, הלא בפסוק כתוב כי ריבוי הימים הוא דוקא: "על האדמה" שהיא ארץ ישראל. וביאר המהרש"א על פי מה שנינו בגמרא (מגילה טו.): "עתידין בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל".

נמצינו למדים מזה כי בתי כנסיות ובתי מדרשות אפילו שבחוץ לארץ יש להם קדושת ארץ ישראל, שהרי עתידים הם שיקבעו בארץ ישראל, לכן הישיבה בבתי כנסיות ובתי מדרשות השכם והערב, היא סגולה לאריכות ימים ממש כמו הישיבה בארץ ישראל. וכן פירש הש"ה הקדוש (מסכת תמיד נר מצוה אות כו בהגה"ה שניה) מאמרו של רבי יוחנן ממש כדברי המהרש"א, וכן פירש ב"כלי יקר" בפרשתנו על הפסוק כאן: "למען ירבו ימיכם".

**הישיבה בארץ ישראל היא סגולה לאריכות ימים
כמו שכתוב: "למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה"**

**רבי יוחנן: בחוץ לארץ זוכים לאריכות ימים
בזכות שמשימיים ומעריבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות**

**מהרש"א: בתי כנסיות ובתי מדרשות בחוץ לארץ
יש להם קדושת ארץ ישראל המסוגלת לאריכות ימים**

**חידוש נפלא של המהרש"א: בתי כנסיות ובתי מדרשות
אפילו בחוץ לארץ יש להם קדושת בית המקדש השלישי**

ונראה ליישב קושיא זו על פי מה שהקשה ב"ערוך לנר" (סוכה מא.) על המדרש הנ"ל שבית המקדש השלישי ירד בנוי ומשוכלל מן השמיים, ממה שפסק הרמב"ם (הלכות מלכים פי"א ה"א): "המלך המשיח עתיד לעמוד ולהחזיר מלכות דוד ליושנה לממשלה הראשונה ובונה המקדש ומקבץ נדחי ישראל". הרי מבואר כי מלך המשיח עתיד לבנות בית המקדש. והוסיף ה"ערוך לנר" כי המקור לדברי הרמב"ם הוא ממה שדרשו בגמרא (סוכה נב:) על הפסוק בדברי הנביא (זכריה ב-ג):

"ויראני ה' ארבעה חרשים. מאן נינהו ארבעה חרשים, אמר רב חנא בר ביזנא אמר רבי שמעון חסידא, משיח בן דוד ומשיח בן יוסף ואלהיו וכהן צדק". ופירש רש"י: "חרשים, אומנים. משיחים שניהם חרשים לבנין בית המקדש, אליהו חרש אבן, שבנה מזבח בהר הכרמל, ומצינו שהוא עתיד להשתלח, וכהן צדק, הוא שם בן נח... וקראו חרש על שם בנין התיבה שבנה עם אביו".

הרי מבואר כי משיח בן דוד ומשיח בן יוסף יבנו את בית המקדש השלישי, והרי זה סותר למה שהביאו רש"י ותוספות בשם המדרש, שבית המקדש השלישי ירד מן השמים בנוי ומשוכלל. ומיישב ה"ערוך לנר" סתירה זו בטוב טעם ודעת, כי באמת יבנה בית המקדש השלישי בידי אדם על ידי שני משיחים, אמנם אחרי שיגמר בנינו בידי אדם, ישלח הקב"ה מן השמים בית המקדש של אש, שיתלבש בתוך בית המקדש של מטה, כמו שהנשמה מתלבשת בגוף האדם.

והנה מבואר בזוהר הקדוש (פרשת לך לך פב:) כי דוד המלך עצמו יהיה משיח: "דוד מלכא חי לעלמין, ואפילו ביומי מלכא משיחא איהו מלכא, דהא תנן מלכא משיחא, אי מן חייא הוא דוד שמיא, ואי מן מתייא הוא דוד שמיא". וכן יסד רבי אליעזר הקליר בפיטו להושענא רבה (אומץ ישעך): "איש צמח שמו הוא דוד בעצמו".

נמצא לפי זה כי דוד המלך שעתיד להיות מלך המשיח, הוא יהיה זה שיבנה את בית המקדש

שאומרים, מתי ימות אותו זקן וימלוך שלמה בנו, ויבנה בית המקדש ונעלה לרגל, ואני שמח".

אולם לפי האמור מיישב המהרש"א מקרא זה בטוב טעם ודעת, שדוד המלך מדבר כאן על בתי כנסיות ובתי מדרשות. וזהו שאמר: "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך", אף שלא זכיתי לבנות את בית המקדש, עם כל זאת שמחתי כשאמרו לי ללכת לבית ה', היינו לבתי כנסיות ובתי מדרשות, ומפרש הטעם לשמחה, "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים", כי הרגשתי בהם קדושת בית המקדש השלישי שיהיה גדול ככל ירושלים, וכל כך למה, "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו", שיתחברו בה כל בתי כנסיות ובתי מדרשות לבית המקדש השלישי, וסיים המהרש"א: "ונמצא עתה בגלות שאני עומד בבית הכנסת, הרי הוא מקום המקדש גופיה דלעתיד".

הנה כי כן כאשר אנו נכנסים לבתי כנסיות ובתי מדרשות, כמה ראוי הוא שנלך בדרכו של דוד המלך, מצד אחד לשמוח שאנו נכנסים במקום שיש לו קדושת בית המקדש השלישי, שהוא מסוגל לאריכות ימים ושנים טובות ולהתגברות על היצר הרע, ומצד שני להתמלא פחד ויראה להתנהג שם בהתאם לקדושת המקום.

דוד המלך שיהיה מלך המשיח עתיד לבנות בית המקדש השלישי

כעבדא קמיה מאריה נראה להוסיף תבלין לדברות קדשו של המהרש"א, לבאר הטעם שזכה דוד המלך להרגיש קדושת בית המקדש השלישי בבתי כנסיות ובתי מדרשות, על פי מה שהביאו רש"י ותוספות (סוכה מא. ד"ה אי נמי) בשם המדרש: "מקדש העתיד שאנו מצפין, בנוי ומשוכלל הוא יגלה ויבוא משמיים, שנאמר (שמות טו-יז) מקדש ה' כוננו ידך". ותמיהו המפרשים אם כן איך יקיימו ישראל לעתיד לבוא מצות עשה של בנין בית המקדש (שמות כה-כ): "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

יוחנן, שכאשר שמע כי אנשים הזקנים שבבבל המאריכים ימים ושנים, משכימים ומעריבים לבתי כנסיות ובתי מדרשות נחה דעתו, ואמר כי מעשה נשגב זה הוא שהועיל להם, על פי מה ששינונו בגמרא (סוכה נב.): "לעתיד לבוא מביאו הקב"ה ליצר הרע ושוחטו בפני הצדיקים ובפני הרשעים".

נמצא לפי זה כי לעתיד לבוא כאשר ישחט הקב"ה את היצר הרע, יתבטל גם מלאך המות מן העולם, שהרי כך שינונו בגמרא (ב"ב טז): "הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות". והביאור בזה כי מאחר שמלאך המות בא לעולם בחטא עץ הדעת, כמו שכתוב (בראשית ב-יז): "כי ביום אכלך ממנו מות תמות". לכן לעתיד לבוא כאשר יתקון הפגם של חטא עץ הדעת, תתבטל גזירת המיתה מן העולם בשחיטת היצר הרע שהוא מלאך המות.

הנה כי כן מבואר היטב הטעם שנחה דעתו של רבי יוחנן, כששמע שהם משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי מאחר שיש להם מעין קדושת בית המקדש השלישי, אשר אז יתבטל מלאך המות מן העולם, לכן הם זוכים להמשיך בהם מעין קדושת בית המקדש השלישי, שלא ישלוט בהם מלאך המות לפני הזמן, אלא יזכו לאריכות ימים ושנים טובות.

יומתק להבין בזה מה ששינונו בגמרא (קידושין ל:): "תנא דבי רבי ישמעאל, אם פגע בך מנוול זה משכחו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ". כי מאחר שלעתיד לבוא ישחט הקב"ה את היצר הרע, לכן כאשר מושך אדם את היצר הרע המנוול לבית המדרש, שיש לו מעין קדושת בית המקדש השלישי, הרי זה מסוגל שיתבטל ממנו היצר הרע מכל וכל: "אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ", מעין מה שיהיה לעתיד לבוא בבנין בית המקדש השלישי.

"ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו"

עתה הבה נמשיך במסענו להתבונן עוד בדברי המהרש"א במסכת מגילה (שם), שמבאר לפי זה כמין חומר שיר המעלות שנתקשו בו המפרשים (תהלים קכב-א): "שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים, ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו".

בדרך הפשט משמע כי מה שאמר: "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך", התכוון על בית המקדש. אך כבר תמיהו המפרשים שהרי בזמן דוד המלך עדיין לא נבנה בית המקדש. ובפירושו רש"י מיישב דבר זה: "שמחתי באומרים לי, שמעתי בני אדם

אפילו בית המקדש של אש גם כן יבנה על ידי דיבורים של ישראל, וזהו ואני אהיה לה נאום ה', על ידי דיבורים של ה', חומת אש סביב, על ידי שאיש ישראל אומר דיבורים על ידי אש טהור שהוא בירתו, בזה נעשה לעתיד חומת אש סביב."

ויש לבאר ענין זה ביתר שאת, על פי מה שהביא ה"בני יששכר" כמה פעמים בשם ספר יצירה (פ"ד מ"ב) כי האותיות נקראות אבנים, אשר מהן נבנים בתים שהן התיבות המורכבות מאותיות. הנה כי כן זהו ביאור דברי הגה"ק מאלעסק: "שעל ידי שאיש ישראל מתפלל כראוי ואומר דיבורים כראוי וכנכון, עומדים מלאכי השרת ומנסרים מדיבורים שלהם אבנים לבנין בית המקדש".

מעתה יאירו עינינו להבין ביתר שאת הטעם שעתיד הקב"ה לבנות את בית המקדש השלישי כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות, כי מאחר שבית המקדש השלישי הולך ונבנה בכל יום, מכל אותיות התפלות שאנו מתפללים בבתי כנסיות, ומכל אותיות התורה שאנו עוסקים בבתי מדרשות, לכן ראוי שיבנה הקב"ה את בית המקדש השלישי, כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שהתפללנו ועסקנו בתורה בהם במשך אלפי שנות הגלות.

הנה כי כן ירווח לנו להבין השילוב הנפלא של בנין בית המקדש השלישי, כי משיח בן דוד ומשיח בן יוסף יבנו בחכמתם הגדולה וברוח קדשם את הבנין של מטה בידי אדם, כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שהתפללו ישראל ועסקו שם בתורה בכל הגלויות. אולם אחר כך ירד מן השמים בנין של אש בנוי ומשוכלל, מכל אותיות התפלות והתורה של ישראל בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, שעלו למעלה לפני הקב"ה בסערה של אש, ויתלבש בתוך בית המקדש השלישי למטה כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבהם התפללו ישראל ועסקו בתורה.

מכל האמור נשכיל לזכור כאשר אנו מחפשים סגולות לאריכות ימים ושנים טובות, כי אין לנו סגולה יותר טובה ובדוקה ממה שגילה לנו רבי יוחנן, כי בזכות שאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובתי מדרשות, שיש בהם מעין קדושת בית המקדש השלישי, נזכה לאריכות ימים וכל השפעות טובות מעין הגאולה העתידה.

וזהו שתיקנו אנשי כנסת הגדולה לומר כל יום בתפלת שחרית: "אשרינו מה טוב חלקנו ומה נעים גורלנו ומה יפה ירושתנו, אשרינו כשאנו משכימים ומעריבים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ומייחדים שמך בכל יום תמיד ואומרים פעמים באהבה, שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד". כי בזכות זה אנו בונים ומשלימים את בית המקדש השלישי, שיתגלה ויבנה על ידי משיח בן דוד ומשיח בן יוסף במהרה בימינו אמן.

מהרש"א: לעתיד לבוא יבנה בית המקדש השלישי בכל ירושלים כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל הגלויות

שם: "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו", בירושלים העתידה יתחברו יחדיו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות

בתי כנסיות ומדרשות מסוגלים לאריכות ימים, בבחינת הגאולה העתידה שיתבטל מלאך המות מן העולם

"אם פגע בך מגוול זה משכחו לבית המדרש", שיש בו קדושת הגאולה העתידה שישחט הקב"ה את היצר הרע

הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלימה, ויש מניח למשל לבינה אחת, כן בונה האדם מיישראל שעובד ה' בכל יום, עד שיהיה נבנה בשלימות במהרה בימינו.

וכן שמעתי מהרב הקדוש מוה"ר אלימלך זצ"ל [מליז'ענסק זי"ע], שכשעשה עליית נשמה ראה שנושאים את כלי בית המקדש, ואמרו לו שהם אותם הכלים שהוציא הוא מהגלות, ופעם אחת אמר שנפלה בית טומאה אחד בצורה גדולה מאד, ובכל יום עולים אלפי אלפים בעלי מלאכות בנאים לבנות החומה.

אבל יש לי שומר טוב, שכשהרב מוה"ר יעקב יצחק מלאנצהוט (הוא החוזה מלובלין זי"ע) מתפלל תפילת י"ח מתפילת מנחה, מפיל כל מה שבונים. והבנתי דבריו הקדושים, שמפיל זה על ידי שעל ידי תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש, ולפי ערך שבונה חומות ירושלים לפי ערך זה מפיל בהבית הזה של טומאה, כי כשזה קם זה נופל".

ונראה ללמוד מתוך דבריו הקדושים: "שעל ידי תפילתו בונה חומות ירושלים ובית המקדש", כי הן אמת שאנו בונים את בית המקדש השלישי על ידי מצוות ומעשים טובים, אולם עיקר בנין בית המקדש הוא על ידי אותיות התפלות שאנו מתפללים בבית הכנסת על גלות השכינה ועל הגאולה העתידה: "ולירושלים עירך ברחמים תשוב", "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", ועל ידי אותיות התורה שאנו עוסקים בבתי מדרשות.

"ואני אהיה לה

נאום ה' חומת אש סביב"

יומתק לצרף דברות קדשו של הגה"ק רבי חנוך העניך מאלעסק זי"ע בסידור "לב שמח" לבאר התפלה (בברכת נחם לתשעה באב):

"ואני אהיה לה נאום ה' חומת אש סביב. שעל ידי שאיש ישראל מתפלל כראוי ואומר דיבורים כראוי וכנכון, עומדים מלאכי השרת ומנסרים מדיבורים שלהם אבנים לבנין בית המקדש, וביותר,

השלישי כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות. הנה כי כן זהו שאמר: "שמחתי באומרים לי בית ה' נלך", בבתי כנסיות ובתי מדרשות, "עומדות היו רגלינו בשערך ירושלים", כי הרגשתי בהם קדושת בית המקדש השלישי שאני עתיד לבנותו בכל ירושלים, "ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו", מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות.

על פי האמור יומתק להבין מה ששר דוד המלך (תהלים ל-א): "מזמור שיר חנוכת הבית לדוד". ונתייגעו הראשונים איך שר על חנוכת בית המקדש שלא נבנה בימיו, לכן פירש רש"י: "שיר חנוכת הבית, שיאמרוהו הלוים בחנוכת הבית בימי שלמה". אך לפי האמור יש לומר שדוד המלך אמר מזמור שיר על חנוכת בית המקדש השלישי, כי ראה ברוח הקודש שהוא עצמו עתיד לבנותו לעתיד לבוא כשיהיה מלך המשיח, ולכן הזכיר בתוך המזמור הענין של תחיית המתים באומרו (שם ד): "ה' העלית מן שאול נפשי חייטני מירדי בור".

אנו בונים בית המקדש השלישי על ידי תפלתנו ועסק התורה

בדרך זו במסילה נעלה לבאר לפי מה שלמדנו מדברי המהרש"א, כי בית המקדש השלישי יהיה כלול מכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל הגלויות, הנה כי כן איך זה מתאים עם כל מה שנתבאר, כי משיח בן דוד ומשיח בן יוסף יבנו את בית המקדש השלישי בידי אדם, והקב"ה ישלח בית מקדש של אש בנוי ומשוכלל מן השמים.

ונראה לבאר ענין זה על פי מה שגילה לנו הרה"ק מראפשיץ זי"ע ב"זרע קודש" (פרשת כי תצא ד"ה כי תבנה), שאנו בונים את בית המקדש השלישי בכל יום ויום על ידי עבודתנו בעסק התורה וקיום המצוות, והנה הדברים בלשון קדשו:

"על פי מה שפירשתי (שמונה עשרה ברכת ולירושלים עירך) ובנה אותה בקרוב בימינו בנין עולם, שבונה ירושלים ה', ובמה בונה אותה, 'בימינו' על ידי הימים שלנו, שבכל יום כשאדם עובד אותו יתברך,

ביאור חדש בדברי רבותינו הקדושים מבעלזא זי"ע:

יעקב אבינו המשיך קדושת בית המקדש השלישי לכל בתי הכנסיות ובתי המדרשות בכל הגלויות

לרגל יום ההילולא של אביר הרועים מלאך ה' צבאות כ"ק אדמו"ר מרן רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שיום ההילולא שלו הוא ביום ה' כ"א מנחם אב, דבר בעתו מה טוב לומר ביאור חדש על פי דברי המהרש"א, על יסוד גדול וקדוש שהיה רגיל על לשון קדשו של מרן מהר"א זי"ע, לומר בשם אביו כ"ק אדמו"ר מרן רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע, כי שורש כל הקדושות שיש בבתי כנסיות ובתי מדרשות בכל הגלויות, הוא מיעקב אבינו שזכה להמשיך להם קדושת בית המקדש.

והענין בזה כי כל אחד משלושת האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב זכו לקדושת בית המקדש, אברהם אבינו זכה לקדושת בית המקדש במקומה בהר המוריה בשעת העקידה, והתפלל שם כמו שכתוב (בראשית ו-ד): "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה". וכן יצחק אבינו זכה לקדושת בית המקדש במקומה, כמו שכתוב (שם סג): "ויצא יצחק לשוח בשדה". ודרשו בגמרא (פסחים פח.) שזה היה במקום המקדש שייצחק קראו שדה. אך לעומתם זכה יעקב אבינו להמשיך קדושת בית המקדש שלא במקומה, כמו ששינוי בגמרא (חולין צא.): "כי מטא לחרן אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ואני לא התפללתי, כדי יהיב דעתיה למיהדר קפצה ליה ארעא, מיד ויפגע במקום". הרי מבואר שקדושת בית המקדש קפצה לקראתו שלא במקומה.

והביאור בזה כי יעקב אבינו עשה הכנה לכל הגלויות, שיוכלו ישראל להמשיך שם מקדושת בית המקדש גם בחוץ לארץ שלא במקומה, והתכלית בזה שבכל מקום שיבנו ישראל בתי כנסיות ובתי מדרשות יזכו להמשיך שם מקדושת בית המקדש, וזהו שמבואר בגמרא (מגילה כט.): "ואהי להם למקדש מעט, אמר רבי יצחק אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל" עכ"ה"ק.

ושמעתי בזה דבר נפלא ממורי ורבי כ"ק אדמו"ר מרן מבעלזא שליט"א, כי על פי האמור יומתק להבין מה שכתוב בפרשת בלק (במדבר כד-ה): "מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל". ופירש בתרגום יונתן: "כמה יאוון הינון בתי מדרשיכון במשכנא די שמש בהון יעקב אבוכון". לפי האמור הכוונה בזה כי שורש המשכת קדושת בית המדרש, הוא מכוחו של יעקב אבינו שעשה הכנה להמשיך קדושת בית המקדש שלא במקומה.

בית המקדש השלישי בזכות יעקב שקראו בית

אמנם עדיין צריך ביאור, מדוע באמת זכה דוקא יעקב אבינו יותר משאר האבות להמשיך קדושת המקדש לבתי כנסיות ובתי מדרשות. אך לפי דברי המהרש"א שבתי כנסיות ובתי מדרשות יש להם קדושת בית המקדש השלישי, יפתח לנו פתח להבין הטעם שדוקא יעקב אבינו זכה להמשיך קדושה זו, על פי המבואר בגמרא (פסחים פח.), כי בית המקדש הראשון היה בזכות אברהם אבינו, בית המקדש השני בזכות יצחק אבינו, ואילו בית המקדש השלישי שיבנה במהרה יהיה בזכות יעקב אבינו, והנה המאמר בגמרא:

"מאי דכתיב (ישעיה ב-ג) והלכו עמים רבים ואמרו, לכו ונעלה אל הר ה' אל בית אלקי יעקב וגו', אלקי יעקב ולא אלקי אברהם ויצחק, אלא לא כאברהם שכתוב בו הר, שנאמר (בראשית כב-ד) אשר יאמר היום בהר ה' יראה, ולא כיצחק שכתוב בו שדה, שנאמר (שם כד-טג) ויצא יצחק לשוח בשדה, אלא כיעקב שקראו בית, שנאמר (שם כח-ט) ויקרא את שם המקום ההוא בית אל".

הנה כי כן למדנו מזה ביאור חדש על מה שזכה דוקא יעקב אבינו להמשיך קדושת בית המקדש בבתי כנסיות ובתי מדרשות, כי מאחר שלפי המבואר במהרש"א יש להם קדושת בית המקדש השלישי, ומטעם זה עתיד הקב"ה לקבוע את כל בתי כנסיות ובתי מדרשות בארץ ישראל לבנות מהם את בית המקדש השלישי, לכן דוקא יעקב אבינו שבית המקדש השלישי יבנה בזכותו, זכה להמשיך מקדושת בית המקדש השלישי לבתי כנסיות ובתי מדרשות.

יומתק לבאר בזה מה שבחרו חכמינו ז"ל לכנות מקום תפלה בתואר "בית הכנסת" ומקום עסק התורה בתואר "בית המדרש", כדי לרמוז בכך שיש להם קדושת בית המקדש השלישי שיעקב אבינו קראו "בית". וזהו ענין "בית הכנסת", שבזכות שמתכנסים שם להתפלל ממשיכים מקדושת "בית" המקדש השלישי, וכן ענין "בית המדרש", שבזכות שמתכנסים לדרוש בתורה, זוכים להמשיך שם מקדושת "בית" המקדש השלישי שיבנה במהרה.

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה דברי רבי יוחנן (ברכות ה.), שכשאמרו לו: "איכא סבי בבבל, תמה ואמר, למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב, אבל בחוצה לארץ לא. כיון דאמרי ליה מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני להו". וביארנו הכוונה בזה משום שיש להם קדושת בית המקדש השלישי, שעתיד הקב"ה לשחוט את היצר הרע הוא מלאך המות. אך לפי האמור יש לומר הטעם שהם מסוגלים לאריכות ימים, כי מאחר שקדושת בתי כנסיות ובתי מדרשות היא מבית המקדש השלישי שיבנה בזכות יעקב אבינו, והרי שינוי בגמרא (תענית ה.): "יעקב אבינו לא מת". לכן בזכות שמשכימים ומעריבים בתי כנסיות ובתי מדרשות בעבודת התפלה ועסק התורה, זוכים לאריכות ימים בבחינת יעקב אבינו שהוא חי וקיים.

לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי' - נדבת משפחת מהדב הי"ו -

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com